

ks. dr hab. Damian Bednarski, prof. UŚ
Instytut Nauk Teologicznych
Wydział Teologiczny
Uniwersytet Śląski w Katowicach
ORCID: 0000-0002-5063-7785

OCENA DOROBKU NAUKOWEGO KS. DR. SŁAWOMIRA KĘSZKI

Recenzja została wykonana zgodnie z art. 221 ust. 8 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U. 2023 poz. 742, z późn. zm.) na podstawie Uchwały nr 10-2024/2025 z dnia 27 listopada 2024 r. wydanej przez Radę Dyscypliny Nauki Teologiczne Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu na podstawie decyzji Rady Doskonałości Naukowej z dnia 7 listopada 2024 r.

Oceniając dorobek naukowy oraz aktywność akademicką ks. dr. Sławomira Kęszki brano pod uwagę wymogi przewidziane w art. 219 ust. 1-3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

SYLWETKA NAUKOWA, AKTYWNOŚĆ AKADEMICKA ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA HABILITANTA

Ks. dr. Sławomir Kęszka jest kapłanem diecezji kaliskiej, pełniącym od 2017 roku posługę duszpasterską w parafii Zwiastowania Pańskiego w Dębie k. Kalisza, a od 2023 roku zatrudnionym także na Uniwersytecie im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu jako adiunkt badawczy w Instytucie Badań Interdyscyplinarnych Historii.

Pierwszy dyplom magisterski zdobył w 1998 roku kończąc Wydział Historyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Z kolei dyplom magisterski z teologii zdobył w 2005 roku kończąc studia na Wydziale Teologicznym tegoż uniwersytetu. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii otrzymał 5 marca 2007 roku w Instytucie Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Tytuł jego rozprawy doktorskiej, napisanej pod kierunkiem prof. Lecha Trzeciakowskiego w Zakładzie Historii Polski XIX-XX, wieku brzmiał: „Życie i dzieło ks. prałata Wacława Blizińskiego (1870-1944)”. W 2017 roku uzyskał zaświadczenie ukończenia Studiów Podyplomowych w zakresie teologii i tytuł

licencjata teologii wydane przez Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Habilitant ma za sobą ponad dwudziestoletnie doświadczenie nauczyciela, wykładowcy akademickiego, pracownika kurialnego i duszpasterza. Po ukończeniu studiów wyższych w latach 1998-1999 pracował jako nauczyciel religii i wiedzy o społeczeństwie w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Kaliszu. Przez kilka kolejnych lat studiował teologię na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i formował się w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Kaliskiej. Po otrzymaniu święceń kapłańskich w latach 2005-2007 kontynuował studia doktoranckie i jednocześnie pełnił posługę duszpasterską w parafii św. Anny w Poznaniu. Po doktoracie wrócił do swej diecezji i pracował w kurii diecezjalnej w Kaliszu jako archiwista (2007-2020) oraz wykładowca historii w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Kaliskiej (2007-2021). Ponadto, w latach 2012-2017, pełnił posługę duszpasterską w Sanktuarium Świętego Józefa w Kaliszu (parafia Wniebowzięcia NMP) oraz od kwietnia do czerwca 2017 roku w parafii NMP Królowej Polski w Kaliszu. Był także zatrudniony jako wykładowca historii Kościoła w Instytucie Teologicznym Diecezji Kaliskiej (2014-2017). Dnia 1 lipca 2017 roku został mianowany proboszczem parafii Zwiastowania Pańskiego w Dębie k. Kalisza. W 2019 roku tutejszy kościół parafialny został ustanowiony Diecezjalnym Sanktuarium Matki Bożej Dębskiej, a ks. Kęszka – kustoszem tegoż sanktuarium. Od 2023 roku jest również zatrudniony na Uniwersytecie im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu jako adiunkt badawczy w Instytucie Badań Interdyscyplinarnych Historii.

Habilitant ma doświadczenie w opiece naukowej nad studentami. W latach 2007-2021 prowadził działalność dydaktyczną w ramach Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (sekcja Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Kaliskiej w Kaliszu) oraz Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (Kolegium Teologiczne Diecezji Kaliskiej w Kaliszu). Wypełniając zadania nauczyciela akademickiego prowadził wykłady, konwersatoria, ćwiczenia oraz sprawował opiekę nad studentami przygotowującymi prace licencjackie (2015-2020) i magisterskie (2014-2020).

Był zaangażowany w zorganizowanie i kierowanie Archiwum Kurii Diecezji Kaliskiej, gdzie w latach 2012-2020 zdołał uporządkować i skatalogować zgromadzone dokumenty. Pracując przy Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu był odpowiedzialny za zorganizowanie i koordynowanie działań związanych z upamiętnieniem martyrologium duchowieństwa polskiego w latach II wojny światowej.

Na podkreślenie zasługuje również jego kreatywna działalność w obszarze popularyzacji wiedzy na temat martyrologium duchowieństwa polskiego podczas II wojny światowej. Z jego inicjatywy powstało wiele inicjatyw dotyczących zabezpieczenia miejsc pamięci po duchownych męczennikach i ocalonych z miejsc kaźni na terenie diecezji kaliskiej oraz upowszechnienia wiedzy na ich temat (tablice, szlaki pamięci dla młodzieży, witryna internetowa poświęcona temu zagadnieniu). Jest organizatorem i prowadzącym konkurs dla dzieci i młodzieży pt. „Poznaj przeszłość diecezji kaliskiej” (pierwsza edycja w 2016 roku). Podejmuje, na poziomie lokalnym (diecezja kaliska) i regionalnym (południowa Wielkopolska), działania na rzecz utrwalenia pamięci o kapłanach-męczennikach poprzez przygotowanie wystaw poświęconych martyrologium duchowieństwa polskiego w latach II wojny światowej. Na uwagę zasługuje przygotowanie przez Habilitanta kilku wystaw czasowych i stałych (wraz z towarzyszącymi prezentacjom katalogami) poświęconych ks. Wacławowi Blizińskiemu oraz duchownym polskim więzionym w obozie koncentracyjnym w Dachau. Jako konsultant naukowy brał udział przy powstawaniu filmu dokumentalnego pt. *Ocaleni przez Świętego Józefa* (2022).

Ks. S. Kęszka jest autorem licznych tekstów popularnonaukowych publikowanych w lokalnych czasopismach: „Opiekun. Dwutygodnik Diecezji kaliskiej” (cykl: *Świętość, która zadziwia*, gdzie prezentuje sylwetki duchownych-męczenników z lat II wojny światowej) oraz „Okno Wiary. Kwartalik Diecezji Kaliskiej”, na łamach którego prezentuje zagadnienia dotyczące historii Kościoła i regionu południowej Wielkopolski. Habilitant w latach 2014-2020 był redaktorem „Kwartalnika Diecezji Kaliskiej. Pismo Kurii Diecezjalnej w Kaliszu”. Brał udział w kilkunastu konferencjach naukowych o zasięgu krajowym (do autoprezentacji dołączona została lista wystąpień na tychże konferencjach). Był jednym ze współorganizatorów konferencji odbywających się w Kaliszu przy sanktuarium Św. Józefa w dniach poprzedzających obchody Ogólnopolskiego Dnia Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego).

Ważnym obszarem aktywności ks. Kęszki jest jego zaangażowanie w proces edukacyjno-informacyjny oraz kształtowanie postaw społecznych w odniesieniu do problematyki upowszechnienia świadomości o martyrologium duchowieństwa polskiego w latach II wojny światowej. Jest inicjatorem cyklu spotkań na ten temat w parafiach pochodzenia kapłanów-męczenników związanych z terenem obecnej diecezji kaliskiej (odbywają się one do 2016 roku w kwietniu przed ogólnopolskim Dniem Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego; organizowane są w szkołach i parafiach). Habilitant jest także delegatem biskupa kaliskiego ds. podtrzymywania pamięci o męczeństwie duchowieństwa polskiego w latach II wojny światowej (od 2016 roku), a owocem tej działalności i współpracy

z kustoszem św. Józefa jest m.in. renowacja Kaplicy Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego w podziemiach kaliskiej bazyliki.

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym*, w art. 219 p. 1 stawia osobie ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wymóg wykazania się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, placówce naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Ks. dr Sławomir Kęszka prowadził dydaktykę w ramach Wydziału Teologicznego UKSW oraz Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, a obecnie jest pracownikiem badawczym w Instytucie Badań Interdyscyplinarnych Historii Uniwersytetu im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu. Ponadto współpracuje z licznymi instytucjami kultury. W mojej opinii, choć brakuje jego aktywności na forum międzynarodowym, spełnia wymóg określony w ustawie.

Ubiegający się o nadanie stopnia doktora habilitowanego spełnia także podstawowy wymóg: posiada tytuł doktora.

OCENA OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO STANOWIĄCEGO PODSTAWĘ WNIOSKU HABILITACYJNEGO

Art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* stwierdza, że osoba ubiegająca się o stopień doktora habilitowanego musi posiadać w dorobku osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny.

1. Ocena osiągnięcia wskazanego przez Habilitanta jako główne.

a) Ocena formalna

Jako szczególne osiągnięcie – w myśl ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym* – ks. dr Sławomir Kęszka wskazał monografię pt. *Diecezja kaliska w latach 1992–2017. Zarys dziejów* (Pelplin 2024, ss. 352). Książka została poddana recenzji wydawniczej przez dwóch profesorów: ks. prof. dr. hab. Anastazego Nadolnego oraz ks. prof. dr. hab. Ireneusza Werbińskiego. Pelplińskie wydawnictwo „Bernardinum”, w którym ukazała się jego monografia, znajduje się na ministerialnej liście czasopism punktowanych (poziom I – 80 punktów).

W swojej monografii Habilitant zajął się opracowaniem dziejów Kościoła katolickiego w diecezji kaliskiej w pierwszym ćwierćwieczu jej istnienia (1992-2017). Praca ma charakter nowatorski, gdyż poza kilkoma publikacjami okolicznościowymi i odnoszącymi się do wybranych zagadnień szczegółowych, nie ukazało się dotychczas wydawnictwo w sposób

całościowy i syntetyczny przedstawiające tę tematykę. Specyfika tej diecezji polega na tym, że powstała ona w wyniku wydzielenia i połączenia w jeden organizm kościelny dekanatów z obszaru aż sześciu diecezji: częstochowskiej, gnieźnieńskiej, opolskiej, poznańskiej, wrocławskiej i wrocławskiej. Tym samym na przykładzie diecezji kaliskiej można podjąć próbę przyjrzenia się i krytycznego ocenienia procesu scalania w jeden organizm jednostek kościelnych mających odmienne tradycje. Zaznaczyć należy, że ks. Kęszka przez kilkanaście lat zatrudniony był w kaliskiej kurii i jako archiwista w latach 2012-2020 zajmował się porządkowaniem materiałów pochodzących z zasobów archiwów kościelnych wcześniej wymienionych diecezji ościennych, które przekazały część swych zbiorów do Kalisza.

W swojej pracy Habilitant wykorzystał metody adekwatne dla prac tego typu: metodę analizy dokumentów, metodę obserwacji uczestniczącej oraz metodę konceptualną z uwzględnieniem badań introspekcyjnych. Niebagatelną rolę we właściwym podejściu do tematu odegrało jego wykształcenie i zdobyta praktyka archiwisty. W sposób klarowny sformułował cel badawczy, którym była „analiza procesu organizowania i rozwoju Kościoła Kaliskiego na przykładzie tworzenia i scalania struktur Diecezji Kaliskiej z uwzględnieniem występujących uwarunkowań religijno-społecznych oraz tradycji kulturotwórczych w tworzeniu nowej organizacji kościelnej”. Wskazał także, że owa analiza ma pomóc w kompleksowym spojrzeniu na zagadnienie aktywności władz kościelnych oraz wspólnoty wiernych tworzących diecezję oraz problem specyfiki lokalnego Kościoła. Aby zgłębić powyższą problematykę i właściwie ją przeanalizować Habilitant wynotował kwestie szczegółowe, którymi chciał się zająć. W tym celu postawił sobie kilka pytań: „Co wpływa na tworzenie nowych diecezji Kościoła Katolickiego w odniesieniu do organizacji struktur kościelnych w układzie terytorialnym? Co determinuje obszar i specyfikę zarządzania jednostką terytorialną administracji kościelnej na przykładzie diecezji kaliskiej? Jaki jest związek pomiędzy procesem rozwoju a efektywnością zarządzania diecezją? Czy istnieją związki pomiędzy celami i specyfiką struktur kościelnych a integrowaniem (scalaniem) diecezji jako obszaru administracji kościelnej? Czy realizowany w obszarze diecezji program podlega przekształceniom pod względem realizowanych kierunków i obszarów aktywności wiernych? Czy przekształceniom ulegają formy, metody oraz instrumenty działania stosowane przez administrację kościelną w procesie zarządzania i rozwojem diecezji? Jaki jest teoretyczny i praktyczny wymiar religijnych, organizacyjnych, kulturowych uwarunkowań diecezji kaliskiej jako jednostki administracji kościelnej?” (Autoprezentacja, s. 6).

Monografia składa się z ośmiu rozdziałów poprzedzonych krótkim, wręcz lakonicznym, wstępem, zakończenia oraz bibliografii. Pierwsze trzy rozdziały mają charakter ogólny

i wprowadzający. Najpierw Autor przybliżył okoliczności powstania diecezji kaliskiej wskazując na przynależność diecezjalną ziemi kaliskiej przed utworzeniem diecezji kaliskiej oraz kontekst reorganizacji struktur kościelnych w Polsce w roku 1992, której ustalenia zapisano w bulli „Totus Tuus Poloniae populus” (ss. 15-24). W drugim rozdziale zajął się opisaniem kształtu i sposobu funkcjonowania zarządu diecezji, kurii diecezjalnej oraz instytucji centralnych (ss. 25-68). Kolejną część monografii poświęcił omówieniu sieci parafialno-dekanalnej oraz funkcjonującym w diecezji sanktuariom (ss. 69-113). W czwartym rozdziale skupił się na przybliżeniu fenomenu kultu św. Józefa, patrona diecezji oraz sanktuarium tegoż świętego w Kaliszu (ss. 115-139). Piąta część opracowania, opatrzona tytułem: „Duchowieństwo i wierni” odnosi się do takich zagadnień szczegółowych, jak: seminarium diecezjalne, dom księży emerytów, zakony i zgromadzenia, żeńskie instytutu życia klauzurowego, indywidualne formy życia konsekrowanego, pierwszy synod diecezji kaliskiej oraz instytucje kształcące wiernych (ss. 141-174). W kolejnym rozdziale Habilitant zajmuje się duszpasterstwem (ss. 175-206). W siódmym rozdziale mamy analizę aktywności religijno-społecznej wiernych diecezji kaliskiej (ss. 207-241). Ósmy rozdział poświęcony jest kościelnym wydarzeniom scalającym diecezję (ss. 243-295).

Ks. S. Kęszka przygotował monografię w oparciu o archiwalia zgromadzone w kurii kaliskiej od ustanowienia diecezji. Przeanalizował również dokumenty i homilie bp. Stanisława Napierały oraz dokumenty opublikowane przez kaliską kurię. Szkoda, że opiera się jedynie na archiwaliach kurialnych. Trudno także zrozumieć motywy, które kierowały nim, gdy przy bibliografii dodaje zapis: „Obejmuje najważniejsze materiały wykorzystane w pracy”. Dlaczego nie podano pełnej bibliografii?

Zauważalnym mankamentem monografii jest brak wprowadzenia do poszczególnych rozdziałów oraz ich podsumowania. Pierwszy rozdział w stosunku do kolejnych jest niezwykle lakoniczny. Zawiera on także podpunkt poświęcony przynależności diecezjalnej ziemi kaliskiej przed utworzeniem diecezji w 1992 roku. Autor poświęcił mu zaledwie trzy strony! Gdy się ma świadomość, że nowa struktura kościelna wyłoniona została z terytorium pięciu diecezji budzi to podejrzenie powierzchownego potraktowania tej kwestii. Skądinąd wiadomo, że wspomniana kwestia została dogłębnie przez ks. Kęszkę podjęta w innej publikacji. Na s. 16 (przypis 1) informuje bowiem, że opracowując ten fragment monografii „wykorzystał swój tekst wcześniej drukowany w książce K. Kieling, S. Kęszka, *Diecezja kaliska. Parafie – kościoły – kaplice*, Kalisz 2016, s. 7-12”, ale wydaje się, że w publikacji poświęconej kompleksowemu ujęciu dziejów tejże diecezji ów punkt o jej przeszłości powinien być potraktowany bardziej szczegółowo.

b) Ocena merytoryczna

Lektura monografii nasuwa następujące spostrzeżenia i prowokuje do wynotowania kilku zastrzeżeń. I tak np. odnosi się wrażenie, że Autor nieproporcjonalnie dużo miejsca poświęca sferze aktywności mediów katolickich w stosunku do opisu zaangażowania wiernych w organizacjach kościelnych. Zasadniczo skupia się na Akcji Katolickiej. Rodzi się pytanie: czy wierni diecezji kaliskiej nie angażują się w inne formy duszpasterstwa? Pobieżny przegląd witryny internetowej diecezji wskazuje na istnienie choćby duszpasterstwa akademickiego, duszpasterstwa służby liturgicznej, Apostolatu „Margaretek”, Grup modlitewnych św. O. Pio, duszpasterstwa rodzin, Ruchu Światło-Życie czy wspólnot różańcowych. Tym formom duszpasterstwa Autor nie poświęca prawie żadnej uwagi.

Inny przykład: ostatni rozdział monografii jest zatytułowany „Wydarzenia integrujące diecezję”. W nim Autor słusznie zajął się przybliżeniem znaczenia czterech ważnych wydarzeń, które w niedługiej, 25-letniej historii diecezji, miały istotny wpływ na jej scalenie. Były nimi: pielgrzymka Jana Pawła II do Kalisza w 1997 roku, peregrynacja kopii cudownego obrazu jasnogórskiego (2010/2011), peregrynacja figury MB Fatimskiej w 1996 roku oraz misje Miłosierdzia Bożego w 2002 roku. Powstaje pytanie: dlaczego pominięty został wkład w integrację diecezji kongresu eucharystycznego, który odbywał się od kwietnia do czerwca 2015 roku? Czyżby nie miał żadnego wpływu na proces scalania diecezji? Ten brak dziwi tym bardziej, gdyż w ramach kongresu odbywała się konferencja naukowa z udziałem Habilitanta (Autoprezentacja, s. 25).

Zdaję sobie sprawę z tego, że Autor umyślnie nadał monografii podtytuł „Zarys dziejów”. Monografia nie jest więc kompletnym opisaniem wszystkich kwestii składających się na funkcjonowanie diecezji kaliskiej. Natomiast wiarygodnie udało się Autorowi przedstawić te elementy duszpasterstwa oraz zaangażowania lokalnego duchowieństwa, które ewidentnie wpłynęły na scalenie środowiska, które łączy w sobie tradycje kilku diecezji. Jedną z pierwszych decyzji bp. Stanisława Napierały, który objął diecezję po jej powstaniu, dotyczyła zorganizowania seminarium duchownego w Kaliszu. Jak wynika z wydanego z tej okazji dekretu chodziło mu o to, by zintegrować diecezję i wspólnie formować przyszłych duchownych, którzy wywodzili się z terenu pięciu diecezji. W dniu inauguracji działalności seminarium ordynariusz stwierdził: „Diecezja bez własnego seminarium duchownego byłaby pozbawiona dla swej prawomocnej odrębności i partykularności, czegoś co ma znaczny wpływ na jej życie i rozwój”. Trudno podważać zasadność tego stwierdzenia, jak i innych podobnych decyzji, gdy po reorganizacji struktur Kościoła w Polsce po 1992 roku uruchomiono kilka nowych seminariów duchownych. Diecezje zlepięte z kilku tradycji, czasem mocno

zróznicowanych, szukały sposobu ukształtowania swojej tożsamości, a jednym z ważnych czynników było uformowanie duchownych. Fragment monografii temu poświęcony uważam za niezwykle cenny, bo w jakiś sposób tłumaczy decyzje ówczesnych pasterzy lokalnych wspólnot. Inną sprawą jest to, jak tę rzeczywistość dziś postrzegamy i oceniamy w dobie spadku powołań i konieczności łączenia seminariów. Wiemy, że aktualnie seminarium kaliskie połączono z poznańskim. Innym cennym rozdziałem monografii jest ten poświęcony zakonom, zgromadzeniom zakonnym i innym formom życia konsekrowanego rozwijającym się na terenie diecezji kaliskiej. Z zapisów bibliograficznych i przypisów wynika, że nikt przed ks. Kęską nie zajmował się kompleksowym ujęciem tego zagadnienia, a jest to niezwykle istotny fragment historii lokalnego Kościoła, mający wpływ na jego specyfikę duchową. Równie ważną kwestią podjętą przez Autora jest usystematyzowanie wiedzy na temat Pierwszego Synodu Diecezji Kaliskiej. Poważne pytanie rodzące się w kontekście tego wydarzenia, które należałoby postawić, ale to już nie jest przedmiot tej monografii, brzmi: jaka była recepcja uchwał synodalnych? Formacji nauczycieli religii i katechetów służyło w Kaliszu Kolegium Teologiczne Diecezji Kaliskiej, od 1997 roku pozostające pod opieką Akademii Teologii Katolickiej, które po powstaniu Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego przekształcone zostało w Instytut Teologiczny Diecezji Kaliskiej im. Bł. Franciszka Stryjasa w Kaliszu. Przypomnienie dziejów tej placówki pomaga zauważyć, jak sprawy kształtowania wychowawców i pedagogów chrześcijańskich były postrzegane przez rządców diecezji.

Zwróć jeszcze uwagę na to, że zastanawia brak w monografii odniesienia do czasu kierowania diecezją przez bp. Edwarda Janiaka. Owszem, znalazł się w książce jego biogram, ale nawet nie będąc specjalistą od dziejów Kościoła kaliskiego odkrywam konkretne braki. I tak np. choć sprawowanie urzędu przez bp. Janiaka wchodzi w opisywany zakres czasowy nie ma żadnego odwołania do jego nauczania, czy podejmowanych przez niego decyzji. Także kuria jakby nie działała w latach 2012-2017. Nie wiadomo z jakiego powodu, pisząc o koronacjach obrazów na terenie diecezji kaliskiej Autor skupia się na pierwszych dwudziestu latach i pisze, że dokonano koronacji czterech obrazów Matki Bożej, i nie bierze pod uwagę, że w 2013 roku piąty obraz był koronowany w Pólku koło Bralina (zob. <http://www.polko.bralin.com.pl/koronacja-papieska>). Czym tłumaczyć to pominięcie?

W niektórych akapitach można odnieść wrażenie, że Autor rzeczywiście opisuje nie ćwierćwiecze historii diecezji kaliskiej, ale czas do zakończenia rządów bp. Napierały. Tak np. w punkcie poświęconym sądowi biskupiemu odnotował, że wikariuszem sądowym został w 2010 roku ks. dr Zbigniew Cieślak. Z innych źródeł można jednak dowiedzieć się, że został on w 2014 roku zastąpiony przez ks. Bogumiła Kempę. Dlaczego nie zostało to odnotowane?

Wszak funkcja wikariusza sądowego jest niezwykle ważna, gdyż w imieniu i zastępstwie ordynariusza posiada jurysdykcję biskupią w zakresie sądownictwa kościelnego w diecezji. Z kolei w podrozdziale poświęconym sieci parafialno-dekanalnej podaje, że w 1992 roku było 258 parafii skupionych w 24 dekanatach. Po reorganizacji struktur diecezjalnych w 1996 roku wyłoniono kolejnych 9 dekanatów. Brakuje – moim zdaniem – informacji, czy w latach 1992-2017 zmieniła się liczba parafii. Nie mam podstaw sądzić, że Autor jest ignorantem w tej kwestii. Wręcz przeciwnie, w innej publikacji zamieszcza tabelkę, w której analizuje dynamikę przemian (zob. K. Kieling, S. Kęszka, *Diecezja kaliska. Parafie – kościoły – kaplice*, Kalisz 2016, s. 17). Szkoda więc, że w recenzowanej monografii nie zapisano, że w diecezji kaliskiej powstały do 2015 roku 24 nowe parafie.

Powyższe uwagi i sugestie nie podważają wartości naukowej recenzowanej publikacji. Bezwzględnie stanowi ona ważny wkład Habilitanta w poszerzenie wiedzy o dziejach młodej diecezji kaliskiej. Wypunktowane mankamenty mają za zadanie wskazać Autorowi, na co powinien zwrócić szczególną uwagę w kolejnych publikacjach, w których opierając się na swoim dobrym wykształceniu, cennej praktyce kustosa archiwum oraz profesjonalnej znajomości dziejów ziemi kaliskiej, będzie upowszechniał wiedzę o historii swojej diecezji.

2. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych wskazanych przez Habilitanta.

Ks. Sławomir Kęszka poza głównym osiągnięciem naukowym przedstawił komisji habilitacyjnej swój pozostały dorobek naukowy powstały po osiągnięciu tytułu doktora. Składają się na niego: książki (9; w niektórych przypadkach jest współautorem), artykuły naukowe (23), recenzje (2), przyczynki, sprawozdania, teksty popularnonaukowe.

Lektura tekstów prowadzi do konkluzji, że Autor koncentruje się na kilku projektach. Zagadnieniem wiodącym w jego poszukiwaniach badawczych jest temat martyrologium duchowieństwa polskiego w latach II wojny światowej. W tym kontekście podejmuje następujące kwestie (w nawiasach podaję tytuły jego artykułów lub książek):

- męczeństwo księży podczas II wojny światowej (*Ksiądz Józef Kałuża i jego obozowe świadectwo oddania Chrystusowi w obozie koncentracyjnym w Dachau; Światło Bożego Ogniska. Miłosierdzie w obozie koncentracyjnym Dachau*),
- sprawowania Eucharystii przez polskich duchownych uwięzionych w Dachau (*Eucharystia w KL Dachau; Posługa polskich księży w KL Dachau i jej upamiętnienie*),
- aktywność duchownych uwolnionych z obozów koncentracyjnych (*Posługa polskich księży w alianckich strefach okupacyjnych na terenie Niemiec w latach 1945-1947*).

Habilitant opracował ponadto i opublikował, we współpracy z K. Splittem, wspomnienia jednego z duchownych-więźniów KL Dachau, ks. Leona Poprawy (*Okruchy wojennych wspomnień*, Kalisz 2017, ss. 137).

Nierozzerwalnie z pierwszym zagadnieniem związane jest drugie, które w twórczości naukowej ks. Kęszki znajduje poczesne miejsce. Jest nim kwestia propagowania kultu św. Józefa Kaliskiego przez duchownych ocalonych z gehenny obozowej (*Duchowo-dziękczynny wymiar pielgrzymek dachauowczyków do Sanktuarium św. Józefa Kaliskiego w latach 1948-1958; Duchowo-dziękczynny wymiar pielgrzymek „rocznicowych” do św. Józefa Kaliskiego w latach 1960-1970; Duchowo-dziękczynny wymiar pielgrzymek „rocznicowych” do św. Józefa Kaliskiego w latach 1971-1985*).

Habilitant zajmuje się także zaangażowaniem diecezji kaliskiej w upamiętnienie męczeństwa polskich duchownych podczas II wojny światowej. Poświęcił tej kwestii następujące teksty: *Kaliskie Archiwum i Muzeum Księży – byłych Więźniów Obozów Koncentracyjnych; Wybrane miejsca pamięci o kapłanach ziemi kaliskiej pomordowanych i ocalonych w latach II wojny światowej; Kaplica Męczeństwa i Wdzięczności Duchowieństwa Polskiego w Narodowym Sanktuarium Świętego Józefa Kaliskiego. Wotum dziękczynne księży „dachauowczyków” za ocalenie z KL Dachau; Das Gedenken an den Tag des Martyriums der polnischen Geistlichkeit*).

Drugim polem badawczym ks. S. Kęszki są dzieje diecezji kaliskiej oraz biografie związanych z tą ziemią osób duchownych i świeckich. Kilka książek i artykułów poświęcił osobie i dziełu społecznika ks. Wacława Blizińskiego, błogosławionego męczennika Franciszka Stryjasa oraz kandydatce na ołtarze, kaliskiej nauczycielce, Marii Szymanowskiej. Na szczególną uwagę zasługuje przygotowane przez ks. Kęszkę wraz z prof. Michałem Kielingiem opasłe tomisko pt. *Diecezja kaliska. Parafie – kościoły – kaplice. Przeszłość i teraźniejszość. Opracowanie historyczno-źródłowe*, Kalisz 2016, ss. 913.

Książki i artykuły opublikowane przez Habilitanta są solidnie opracowane, tezy w nich zawarte są udokumentowane źródłami, treść jest merytorycznie poprawna, a forma nie budzi zastrzeżeń. Ich lektura dowodzi tego, że Autor ma opanowany bardzo dobrze warsztat naukowy specyficzny dla historyka.

WNIOSEK KOŃCOWY

W mojej opinii należy pogratulować Księdzu Doktorowi Sławomirowi Kęszce determinacji w opracowywaniu dziejów diecezji kaliskiej oraz upowszechnianiu kwestii

odnoszących się do martyrologium polskiego duchowieństwa podczas II wojny światowej, co nierozdzielnie związane jest z działającym w Kaliszu Sanktuarium Św. Józefa, miejscem pielgrzymek duchownych uwolnionych z obozu koncentracyjnego Dachau. Wyrażam nadzieję, że to nie jest ostatnie jego słowo w tej kwestii, a raczej otwarcie furty do świata, w którym jest jeszcze wiele do odkrycia.

Na podstawie przeglądu dorobku Habilitanta, a zwłaszcza szczegółowej analizy wskazanej przez niego publikacji, którą można traktować jako „znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny”, stwierdzam, że ks. Sławomir Kęszka spełnia wszystkie ustawowe wymagania niezbędne dla przyznania mu tytułu naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk teologicznych. Do wniosku tego skłaniają mnie przede wszystkim następujące czynniki: wysoki poziom publikacji naukowych, nowatorski charakter publikacji przedstawionej jako osiągnięcie w ubieganiu się o stopień doktora habilitowanego, konsekwencja w prezentowaniu dziejów diecezji kaliskiej oraz aktywne zaangażowanie na polu dydaktycznym, organizacyjnym i popularyzatorskim.

Rekapitulując powyższe uważam, że przedłożony mi do oceny dorobek naukowy Habilitanta, spełnia kryteria, które zostały określone w art. 219 ust. 1 pkt. 1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U. 2023 poz. 742, z późn. zm.) i stanowi w moim przekonaniu oryginalne, twórcze i nowatorskie ujęcie zaproponowanego zagadnienia oraz wnosi istotny i znaczący wkład w rozwój wskazanej dyscypliny naukowej. Dlatego z przekonaniem zwracam się do powołanej w dniu 27 listopada 2024 r. roku Komisji Habilitacyjnej o podjęcie pozytywnej w tej kwestii uchwały i skierowanie wniosku do Rady Dyscypliny Nauki Teologiczne o nadanie ks. dr. Sławomirowi Kęszce stopnia doktora habilitowanego nauk teologicznych.

ks. dr hab. Damian Bednarski, prof. UŚ

Katowice, 5 lutego 2025 r.